

ОЦІНКА СОБІВАРТОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Утяганов Ільдар

Науковий керівник: к. е. н., доц. Криклій О.А.
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України» (м. Суми)

У сучасних умовах розвитку банківської системи України для банків залишається надзвичайно важливою проблема оптимізації витрат, базовою умовою для якої є ефективна система оцінки собівартості банківських продуктів.

Дослідженням проблеми оцінки та оптимізації собівартості банківських продуктів займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, зокрема Євченко Н.Г., Захарян К.В., Колотов К.В., Криклій О.А., Ніконова І.О., Новашина Т.С., Павленко Л.Д. та інші.

За результатами проведеного дослідження нами визначено, що собівартість банківського продукту доцільно визначати як грошовий вираз усіх ресурсів, використання яких було пов'язано з виробництвом, просуванням, реалізацією певного банківського продукту.

Основною проблемою оцінки собівартості банківського продукту є необхідність та складність оцінки всіх витрат, які мають бути віднесені на конкретний банківській продукт. Це пов'язано зі складністю оцінки повної вартості всіх ресурсів, які були використані у процесі виробництва, просування та реалізації банківського продукту.

У зв'язку з цією проблемою вважається доцільним використовувати процесно-орієнтований підхід до оцінки собівартості банківських продуктів, заснований на дослідженні банківського продукту як кінцевого результату певної сукупності бізнес-процесів.

Бізнес-процес являє собою сукупність певних дій, які використовують вхідні ресурси з метою подальшого їх трансформування до готового продукту або для можливості використання їх в інших бізнес-процесах.

Бізнес-процеси, пов'язані з виробництвом окремого банківського продукту, можна розділити на основні та похідні. Основні бізнес-процеси – ті процеси, виконання яких безпосередньо пов'язано з даним банківським продуктом. Як правило, вартість даних бізнес-процесів значно простіше оцінити та оптимізувати. Похідні бізнес-процеси – ті процеси, виконання яких прямо не пов'язано з окремим банківським продуктом, проте, ці процеси є важливими в цілому для організації діяльності банку. Зазвичай, саме при оцінці вартості похідних бізнес-процесів виникають суттєві труднощі, пов'язані з проблемами аналізу бізнес-процесу та розподілу відповідних витрат.

Для більш точного обліку та оцінки похідних бізнес-процесів необхідною є наступна інформаційна база стосовно витрат банку:

- штатний розклад та фонд робочого часу працівників банку;
- службові обов'язки співробітників банку, їх робочі функції;
- витрати, пов'язані з організацією та підтримкою діяльності банку;
- витрати банку, пов'язані з технічною складовою діяльності;
- витрати банку, пов'язані з обслуговуванням та використанням матеріальної бази банку.

Відповідно, враховуючи характер витрат банку на бізнес-процеси, а також характеристику інформаційної бази, пов'язаної з конкретними витратами можна виділити наступні шляхи оцінки вартості бізнес-процесу:

- пряма оцінка витрат, яка є грошовою сумою витрат банку на проведення певного бізнес-процесу. Використовується тоді, коли є можливість такого розподілу витрат, враховуючи характер бізнес-процесу;

- оцінка вартості бізнес-процесу на основі вартості робочого часу, витраченого працівниками банку. Використовується у випадку неможливості прямої оцінки вартості бізнес-процесу, та за умови наявності інформації щодо фонду робочого часу працівників відповідних служб та підрозділів банку;

- оцінка вартості бізнес-процесу на основі впровадження та використання відповідного показника. Використовується для віднесення на собівартість банківських продуктів витрат, пов'язаних з матеріальною та технічною базами банку (наприклад, вартість використання будівель можна аналізувати на основі показників нормативної площі приміщень; вартість обслуговування комп'ютерної техніки можна аналізувати пропорційно кількості одиниць техніки у підрозділі та ін.).

Зазначений підхід до оцінки собівартості банківських продуктів можна представити у вигляді наступної послідовності етапів:

- 1) розподіл витрат, пов'язаних з виготовленням і реалізацією певного банківського продукту на прямі та непрямі;
- 2) розподіл непрямих витрат за типом оцінки вартості відповідного бізнес-процесу;
- 3) оцінка вартості бізнес-процесів, пов'язаних з виробництвом та реалізацією банківського продукту;
- 4) оцінка доцільності та ефективності бізнес-процесів, оптимізація витрат та собівартості банківського продукту.

Відповідно, можна зробити висновок про доцільність використання банками України процесно-орієнтованих методів оцінки та оптимізації собівартості банківських продуктів. За рахунок підвищення точності розподілу витрат та більш досконалого механізму оцінки витрат банку, дані методи дають можливість подальшого вдосконалення бізнес-процесів банку та оптимізації структури собівартості банківських продуктів.

Список використаної літератури:

1. Колотов К.В. Разработка ABC-модели банка и её автоматизация / К.В. Колотов, Е.А. Семерикова [Електроний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.cfin.ru/management/controlling/fsa/abc_bank.shtml
2. Захарян К.В. Формирование себестоимости розничного банковского продукта / К.В. Захарян // Вестник СПбГУЭФ. – 2009. №1. – С. 131-134
3. Криклій, О. А. Оцінка собівартості банківського продукту / О. А. Криклій, Н. Г. Євченко//Часопис економічних реформ. – 2011. – № 1. – С. 60-66.

Утяганов, І.Р. Оцінка собівартості банківських продуктів на основі процесно-орієнтованого підходу [Текст] / І.Р. Утяганов // Теорія та практика розвитку банківської справи: зб. тез доп. VI Міжвузівської науково-практичної студентської конференції (8-9 листопада 2012 р.). – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. – С. 288-290.